

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ

Δεν είναι γνωστό πότε ακριβώς πρωτοφάνηκαν και ποιοι ήταν οι πρώτοι κάτοικοι της Κυνουρίας. Πάντως, τουλάχιστον από τη Νεολιθική εποχή, και στη συνέχεια στην Πρωτοελλαδική, πρέπει να είχαν εγκατασταθεί εδώ προελληνικά φύλα. Σ' αυτό συνηγορούν τα τοπωνύμια *Ἀθήνη* και *Γόνασος* στην περιοχή της Θυρεάτιδος, *Μισώναςος*, *Κοίλασος* και *Πρέγασος* στην περιοχή των Πρασιών⁴⁷.

Ίσως κατά το τέλος της δεύτερης φάσης της Πρώιμης Χαλκοκρατίας, γύρω στο 2100 π.Χ., σύμφωνα με τη μυθική παράδοση, ήρθαν από την πλευρά του Αιγαίου οι Δαναοί και εγκαταστάθηκαν στην Αργολίδα⁴⁸. Μια σειρά από παραδόσεις σχετικές με τον Δαναό και τις Δαναίδες μαρτυρούν την επικράτησή τους στο χώρο αυτό.

Η περιοχή της Θυρεάτιδος φαίνεται ότι σχετίζεται με τους Δαναούς. Το όνομα του ποταμού που τη διασχίζει, *Τάναος* ή *Τάνος*, προέρχεται από την ινδοευρωπαϊκή ρίζα *danu*, που σημαίνει υγρασία, νερό, ποταμός⁴⁹. Από την ίδια ρίζα προέρχεται και το όνομα των Δαναών και άλλα ονόματα ποταμών, όπως *Δάναστρις*, *Δάνουβις*, *Τάναις*, *Δάναπρις* κτλ. Σύμφωνα με τα γραφόμενα του Πausανίας⁵⁰, ο Δαναός, προτού να πάει στο Ἄργος, αποβιβάσθηκε στους *Απόβαθμους*. Ο Πλούταρχος⁵¹ μας πληροφορεί ότι ο Δαναός αποβιβάσθηκε στα *Πυράμια* της Θυρεάτιδος. Η σύγχρονη έρευνα από το πρωτοελληνικό φύλο των Δαναών κατοίκησε σε κάποιο παραλιακό σημείο της Θυρεάτιδος, προφανώς στους *Απόβαθμους* ή *Πυράμια*.

Κατά τη Μεσοελλαδική περίοδο, από το 1900 π.Χ. κ.ε., στην Κυνουρία εγκαταστάθηκαν οι *Κυνοῦριοι*⁵². Ήταν πιθανότατα ένα ιωνικό έθνος που το συναντούμε σε ολόκληρη την πε-

47. Όπως είναι γνωστό, τα επίθηματά -σ(σ)-, -ανθ- κ.ά. αποδίδονται στο προελληνικό ινδοευρωπαϊκό υπόστρωμα. Βλ. σχετικά, J. Chadwick, *Prehistory of the Greek Language*, C.A.H.² II, XXXIX και A. Beattie, *Aegean Languages of the Heroic Age, A companion to Homer*, London 1963, σ. 311 κ.ε. Για τα τοπωνύμια της Κυνουρίας βλ. Κ.Α. Ρωμαίος, *Ἀρχαία τοπωνύμια τῆς Τσακωνιάς, Χρονικά των Τσακωνίων* II(1956), σ. 7-9.

48. Οι Δαναοί συχνά ταυτίζονται με τους *Denyen* ή *Danuna*, για τους οποίους πιστεύουν ότι ήταν ένας από τους λαούς της θάλασσας. Σύμφωνα με μια άποψη, οι Δαναοί ήταν Μυκηναίοι ή συγγενικό τους φύλο, που ζούσε στην Κιλικία. Βλ. σχετικά E. Vermeule, *Greece in the Bronze Age*, Chicago and London 1964, σ. 271 και σημ. 11, όπου και η σχετική βιβλιογραφία για το πρόβλημα με τους Δαναούς.

49. Για τη ρίζα *danu* και άλλες και για τους Δαναούς, βλ. και W.P. Schmid, *Griechenland und Aileuropa im Blickfeld des Sprachhistorikers*, ΕΕΦΣΑΠΘ 21 (1983), σ. 405, 408 κ.ε.

50. Πausανίας II, 38.4: *Τούτου δ' ἔχειται χωρίον ἄλλο Ἀπόβαθμοι γῆς δὲ ἐνταῦθα πρῶτον τῆς Ἀργολίδος Δαναὸν σὺν ταῖς παισὶν ἀποβῆναι λέγουσιν.*

51. Πλούταρχος, Πύρρος XXXII, 5: *Δαναὸν γάρ, ὅτε πρῶτον ἐπέβη τῆς χώρας κατὰ τὰ Πυράμια τῆς Θυρεάτιδος, εἰς Ἄργος πορευομένῳ λόκον φανθῆναι ταύρω μαχόμενον*

52. Ηρόδοτος VIII, 73: *Οἰκίαι δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνα ἑπτὰ, τούτων δὲ τὰ μὲν δύο αὐτόχθονα ἔοντα κατὰ χώραν ἴδονται νῦν τῆ καὶ τὸ κάλοι οἰκεῖν, Ἀρκάδες τε καὶ Κυνοῦριοι... οἱ δὲ Κυνοῦριοι αὐτόχθονες ἔοντες δοκίμοι μοῦνοι εἶναι Ἴωνες, ἐκδεδιωρίενται δὲ ὅτι τε Ἀργείων ἀρχόμενοι καὶ τοῦ χρόνου, ἔοντες Ὀρειῆται καὶ οἱ περὶ οὓς.*

ριοχή της οροσειράς του Πάρνωννα μέχρι το ακρωτήριο Μαλέα, στη νοτιοδυτική Αρκαδία (Γόρτυς, Θεισόα παρά το Λυκαίο, Λυκόα, Ἀλιφθρα)⁵³, στη Λακωνία (Κυνοσουρείς στη Σπάρτη) και στην Αργολίδα (Ὀρνεαί, Ἀραιθυρέα, Ἐπίδαιρος). Τους Κυνουρείς της Αρκαδίας τους συσχετίζουν στην αρχαιότητα με τους Κυνουρείς της σημερινής Κυνουρίας⁵⁴. Οι Αρκάδες υποστήριζαν ότι η πόλη Θυρέα και ο Θυρεάτης κόλπος πήραν το όνομά τους από τον Θυραίο, το γιό του Λυκάονα⁵⁵. Μια αρκαδική παράδοση αναφέρει επίσης ότι, όταν ο Αρκάς μοίρασε τη χώρα του στους τρεις γιους του, ο Ἐλατος πήρε τον Ορχομενό, τη Μαντίνεια και την Κυνουρία⁵⁶. Οι παραπάνω παραδόσεις δείχνουν ότι υπήρχε την εποχή εκείνη κάποια σχέση ανάμεσα στην Αρκαδία και την Κυνουρία. Η σχέση αυτή θα εξασφάλιζε και την εύκολη διέξοδο των Αρκάδων στον Αργολικό.

Το έθνος των «αυτοχθόνων» Κυνουρίων διατήρησε το όνομά του μόνο σε ένα μικρό μέρος της χώρας του, την καλούμενη Κυνουρίαν γῆν των ιστορικών χρόνων. Σύμφωνα με την παράδοση των Αργείων, γενάρχης και οικιστής της Κυνουρίας ήταν ο γιός του Περαέα, ο Κύνουρος⁵⁷. Μετά τη δωρική εισβολή συγχωνεύθηκαν με τους Δωριείς του Ἄργου και της Λακεδαιμόνος και ζούσαν ως περίοικοι.

Οι τύποι Κυνουρία, Κυνοῦρισι πρέπει να είναι βραχύτεροι τύποι της Κυνοσούρας (Κυνός ουρα = ακρώρεια, παραλία, χέρσος τόπος, σκόπελοι). Ο Κύνων αρχικά, σύμφωνα με την άποψη των Ρωμαίων, ήταν ο Ἄδης, ο Κέβερν, ο θεός των νεκρῶν που με τη λατρεία έγινε ευεργετικός και θεραπευτικός. Στην Κυνουρία με την αρχική πρωτοτερη της έκτασης, η θεότητα αυτή απολάμβανε πλήρη λατρεία. Στενή σχέση με τον Κύνων Ἄδη έχουν οι Κυνοῦρες, ιδεατές θεραπευτικές οντότητες, ο Μαλεάτας και ο Ασκληπιός, με βεβαιωμένη τη λατρεία τους και στην Κυνουρία των ιστορικών χρόνων (Λουκού, Κοσμάς, Λεωνίδιο⁵⁸).

53. Πausanias VIII.27.4: Ἐκ δὲ Κυνουρίων τῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ Γόρτυς καὶ Θεισόα ἢ πρὸς Λυκαίῳ καὶ Λυκαίᾳ καὶ Ἀλιφθρᾷ.

54. Κ.Α. Ρωμαίος, Κυνοῦρια καὶ Κυνοῦρισι, Πελοποννησιακά 1 (1956), σ. 5.

55. Πausanias VIII.3.3: δόξῃ δὲ τῇ Ἀρκάδων καὶ ἡ Θυρέα ἐν τῇ Ἀργολίδι γῆ καὶ ὁ Θυρεάτης καλούμενος κόλπος ἀπὸ τοῦ Θυραίου τοῦτου τὰ ὀνόματα ἐσχίσασιν.

56. Σχόλια εἰς Διονύσιον τὸν Περιηγητὴν (C. Müller, Geogr. Graeci Minores, II, 447): Ἐλατος μὲν ἔλαχε μοῖραν Ὀρχομενόν, Μαντίνειαν καὶ τὴν Κυνοουριακὴν, ἣτις Θυρέα καὶ Ἀθήνη καὶ τὰ περὶ τοὺς καλούμενους Πραίους· τὸ Πραίους πρέπει να προέρχεται ἀπὸ τὸ Πρασίους, τῆς περιοχῆς τῶν Πρασίων, ἔχει προταθεῖ ὁμοίως καὶ ἡ προέλευση ἀπὸ τοῦ Ἀνήγραιους που μπορεῖ να σχετισθεῖ με τὰ Ἀνγραιά (βλ. υπόμνημα Müller, ὁ.π.).

57. Πausanias III.2.2: λέγονται δὲ οἱ Κυνοῦρες Ἀργεῖοι τὸ ἀνεκασθεν εἶναι, καὶ οἰκιστὴν ἦσαν αὐτῶν Κύνουρον γενέσθαι τὸν Περαέως. Οἱ W.W. How - J. Wells (A commentary on Herodotus, Oxford 1975⁹, II, σ. 260) υποστηρίζουν ὅτι εἶναι πιθανὸ οἱ Κυνοῦριοι να ἀνῆκαν στὸν αὐτοχθόνον πληθυσμὸν ὅτι οἱ Ἡρόδοτος (VIII.73) θεώρησε ἐδῶ ὡς Ἴωνες ἓνα παρακλάδι τῶν Πελασγῶν.

58. Κ.Α. Ρωμαίος, Κυνοῦρια καὶ Κυνοῦρισι, Πελοποννησιακά 1 (1956), σ. 16, 21.